

PEDAGOGIK PROGNOSTIKANING RIVOJLANISH TARIXI

Tursunboyev Elyor

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Pedagogika va psixologiya” yo‘nalishi talabasi

Ilmiy rahbar: Sharaxmatova Anora

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Pedagogika” kafedraasi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik prognostikaning rivojlanish tarixi yoritiladi. Pedagogik prognostika ta’lim jarayonining istiqbolini aniqlashga qaratilgan fan sifatida shakllanish bosqichlari, ilmiy-nazariy asoslari va zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik prognostikaning ta’lim tizimidagi ahamiyati va kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan tendensiyalar haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: pedagogik prognostika, ta’lim, prognozlash, pedagogika tarixi, rivojlanish bosqichlari

Abstract: This article explores the history of the development of pedagogical prognostics. It analyzes the stages of formation, scientific-theoretical foundations, and modern approaches of pedagogical prognostics as a field aimed at predicting the future of the educational process. Additionally, the significance of pedagogical prognostics in the education system and possible future trends are discussed.

Keywords: pedagogical prognostics, education, forecasting, history of pedagogy, stages of development.

Hozirgi kunda ta’lim sifati samaradorligini oshirishda pedagogik prognostikaning o‘rni beqiyos hisoblanadi. U o‘zining aniq belgilab olingan maqsad va vazifalari, obyekti va predmeti, tadqiq etilayotgan muammolarning mantiqiy asoslari, rivojlanish qonuniyatlari, o‘zining tayanch metodologiyasiga ega bo‘lgan pedagogika fanining muhim tarmog‘i sifatida namoyon bo‘lmoqda. Pedagogik prognostika o‘quvchi shaxsining yosh xususiyatlari va rivojlanish dinamikasini hisobga olgan holda ta’lim texnologiyalarini tanlash imkoniyatini beradi [1]. Tanlab olingan muayyan ta’lim texnologiyalari doirasida o‘quvchi-talabalarga turli darajadagi tushunchalarni hamda mujassamlashgan bilimlarni taqdim etish yo‘llarini, shakl va vositalarini taklif qiladi. Muayyan bir pedagogik texnologiyani nazariy jihatdan asoslaganda pedagogik prognostika o‘quvchi hamda o‘qituvchining jonli faoliyat ko‘rsatishni ta’minlashga, uning erkin fikrlash, ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirishga yo‘naltirilgan ta’lim jarayonini tashkil etishni nazarda tutmog‘i lozim.

Pedagogika nazariyalari va metodikalarining rivojlanishi ko‘pincha har bir davr, mintaq, yoki hatto ma’lum bir guruhning ehtiyojlari va qadriyatlari bilan bog‘liq [2]. Demak, pedagogik qarashlar o‘z vaqtida va o‘z joyida muhim bo‘lsa-da, ular har doim o‘zgarib turishi mumkin.

Pedagogik prognostika ta’lim jarayonini oldindan bashorat qilish va kelajakdagi rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlash bilan shug‘ullanadi. Bu fan sohasi insoniyat tarixida uzoq yillar davomida shakllanib kelgan bo‘lib, uning ildizlari qadimgi falsafiy ta’limotlarga borib taqaladi [6]. Ta’lim jarayonining istiqbolini oldindan ko‘ra bilish qadimdan jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo‘lib kelgan.

Dastlabki pedagogik prognostikaga oid g‘oyalar qadimgi yunon faylasuflari tomonidan ilgari surilgan [3]. Ta’lim jarayonining kelajagi haqida fikr yuritish va uni rejalashtirish qadimgi davrlardan boshlab muhim masala hisoblangan. Oрта asrlarda esa diniy ta’limotlarning ustuvorligi sababli pedagogik prognostika kamroq rivojlangan, ammo individual ta’lim yondashuvlari shakllana boshlagan [4,5].

Ma’rifatparvarlik davrida pedagogik prognostikaning ilmiy asoslari rivojlana boshladi. Bu davrda ta’limni oldindan rejalashtirish va uning natijalarini taxmin qilishga bo‘lgan qiziqish ortdi. Tajribaviy va nazariy tadqiqotlarning rivojlanishi natijasida pedagogik jarayonni prognoz qilish tamoyillari shakllandi.

Hozirgi kunda pedagogik prognostika texnologik taraqqiyot, psixologiya va pedagogika sohasidagi tadqiqotlar bilan uyg‘unlashgan holda rivojlanmoqda. Zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalar, innovatsion o‘qitish usullari va sun‘iy intellektning paydo bo‘lishi pedagogik prognostikaning yangi yo‘nalishlarini shakllantirmoqda. Shuningdek, ta’lim jarayonining uzoq muddatli istiqbollarini aniqlash va global o‘zgarishlarga moslashish muhim vazifa sifatida qaralmoqda.

Pedagogik prognostika insoniyat taraqqiyoti bilan hamohang rivojlanib, ta’lim jarayonining istiqbolini oldindan belgilashda muhim o‘rin egallaydi. Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar va ilmiy yondashuvlar pedagogik prognostikani yanada takomillashtirib, kelajak avlod uchun sifatli ta’lim tizimini yaratishga xizmat qilmoqda. Pedagogik prognostika tarixan uzoq yo‘lni bosib o‘tib, bugungi kunda ta’lim tizimining istiqbolini aniqlash va uni yanada rivojlantirishga qaratilgan muhim ilmiy yo‘nalishga aylangan. Tarixiy tajribalar va zamonaviy texnologiyalar asosida ta’lim jarayonini oldindan rejalashtirish va unga ilmiy yondashuvni shakllantirish pedagogik prognostikaning asosiy maqsadlaridan biridir.

Mamlakatimiz oliy ta’lim muassasalarida ham “Pedagogik prognostika” mutaxassislik fani sifatida “Pedagogika” yo‘nalishi talabalariga, magistrantlariga o‘qitilib kelinmoqda. Fan bo‘yicha o‘zbek tilidagi ilmiy adabiyotlarning yetarli emasligiga qaramasdan, talabalarda mavzularni o‘zlashtirish, ma’lumotlarni tahlil qilish jarayonlari yuqori qiziqish uyg‘otmoqda. Pedagogik prognostika talabalarni ilmiy tadqiqot faoliyatiga yo‘naltiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Azizxo‘jayev, R. (2003). Pedagogika . Toshkent: Sharq.
2. Qosimov, O., To‘rayev, A. (2010). Pedagogik texnologiyalar . Toshkent: Fan va texnologiya.

3. Sultonova, G. (2015). Ta’limda innovatsion yondashuvlar va pedagogik prognostika . Toshkent: O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
4. Dewey, J. (1916). Democracy and Education . New York: Macmillan.
5. Bruner, J. S. (1960). The Process of Education . Cambridge, MA: Harvard University Press.
6. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes . Cambridge, MA: Harvard University Press.